

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.006.05.2020

Sławomir Majsner
Nadleśniczy Nadleśnictwa Babimost
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
Nadleśnictwo Babimost
ul. Leśna 17
66-110 Babimost

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/089 - Nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Babimost (dalej: <i>Nadleśnictwo</i> lub <i>Nadleśniczy</i>), ul. Leśna 17, 66-110 Babimost.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Majsner, Nadleśniczy Nadleśnictwa Babimost (dalej: <i>Nadleśniczy</i>) od 1 kwietnia 2009 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań. 2. Wykonywanie zadań związanych z gospodarką leśną.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018 – 2020 (do zakończenia kontroli) oraz lata wcześniejsze w zakresie zdarzeń i danych niezbędnych do dokonania ocen.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontrolerzy	1. Rajmund Aszkowski, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LZG/48/2020 z 17.06.2020 r., 2. Marzena Mielcarek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/47/2000 z 17.06.2020 r.

(akta kontroli str. 1-3)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Nadleśnictwo było prawidłowo przygotowane organizacyjnie i kadrowo do wykonywania obowiązków, powierzonych przez starostów, w zakresie nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa. Otrzymywane w ramach porozumień środki finansowe były wystarczające do realizacji zaplanowanych zadań. Nadleśnictwo podejmowało działania nadzorcze zapewniające w zdecydowanej większości prowadzenie przez właścicieli trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

Błędy przy sporządzaniu sprawozdań oraz przy wystawianiu świadectw legalności pochodzenia drewna nie miały istotnego wpływu na prowadzony przez Nadleśnictwo nadzór.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o *NIK*.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań

Opis stanu faktycznego

1.1. Nadleśnictwo zawarło stosownie do art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach⁴ porozumienia z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa⁵ z następującymi Starostami:

- z województwa lubuskiego: Świebodzińskim, Zielonogórskim,
- z województwa wielkopolskiego: Nowotomyskim, Wolsztyńskim.

W porozumieniach m.in.:

- określono, że nadzór nie będzie obejmować wydawania przez Nadleśniczego decyzji administracyjnych,
- starostowie zastrzegli sobie prawo do kontrolowania wykonywania powierzonych zadań,
- starostowie nie przekazali Nadleśnictwu nadzoru nad stosowaniem przez właścicieli rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej⁶,
- Nadleśniczy zobowiązał się dokonywać w imieniu Starosty cechowania drewna pozyskanego przez właścicieli w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa,
- określono terminy sporządzania i przesyłania do Starostwa przez Nadleśnictwo sprawozdań L-03 (*Sprawozdanie o lasach prywatnych osób fizycznych i prawnych*),
- ustalono stawki (zł/ha) i terminy przekazywania przez Starostwa dla Nadleśnictwa wynagrodzenia za sprawowany nadzór.

(akta kontroli str. 69, 122, 127-156, 264-267)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. łączna powierzchnia 1.439 działek leśnych (1.107 właścicieli/współwłaścicieli) objęta nadzorem wynosiła 2.068,52 ha.

(akta kontroli str. 69, 127-156)

1.2. W porozumieniach określono wykaz działek leśnych podlegających nadzorowi Nadleśnictwa⁷. Zgodnie z porozumieniami, wykaz był na bieżąco (półrocznie) aktualizowany. Nadleśnictwo otrzymywało ze starostw dokumentację urzędzeniową, tj. uproszczone plany urządzenia lasu (*upul*), o których mowa w art. 19 ust. 2 ustawy o lasach. Dla lasów rozdrobionych (o powierzchni do 10 ha), niestanowiących własności Skarbu Państwa, otrzymywano obowiązujące inwentaryzacje, o których mowa w art. 19 ust. 3 ustawy o lasach.

Stosownie do art. 7 ust. 1 ustawy o lasach, trwale zrównoważoną gospodarkę leśną prowadzi się, m.in. według uproszczonego planu urządzenia lasu.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. łączna powierzchnia lasów (podlegająca nadzorowi) posiadających:

- *upul* wynosiła – 1.947,80 ha,

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1463.

⁵ W porozumieniu z 25.04.2008 r. zawartym ze Starostom Zielonogórskim określono, że: *Starosta Zielonogórski powierza Nadleśniczemu Nadleśnictwa Babimost prowadzenie w jego imieniu spraw z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Zielonogórskiego (!)*...

⁶ Dz. U. poz. 2408.

⁷ Poza swoim zasięgiem terytorialnym Nadleśnictwo Babimost prowadzi nadzór na terenie Nadleśnictw:

- Trzciel – 4,11 ha (porozumienie ze Starostą Świebodzińskim),
- Sulechów – 14,69 ha (porozumienie ze Starostą Zielonogórskim),
- Wolsztyn – 0,70 ha (porozumienie ze Starostą Wolsztyńskim).

- inwentaryzacje wynosiła – 120,72 ha.

(akta kontroli str. 69-70, 122, 127-156)

1.3. Dane według stanu na 31.12.2019 r. dotyczące nadzorowanych lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa przedstawiały się następująco:

a) powierzchnia lasów według powiatów:

- 440,43 ha Powiat Nowotomyski,
- 721,42 ha Powiat Świebodziński,
- 109,72 ha Powiat Wolsztyński,
- 796,54 ha Powiat Zielonogórski,

b) przeciętny wiek drzewostanów ok. 58 lat,

c) przeciętna zasobność drzewostanów około 220 m³/ha,

d) I kategoria zagrożenia pożarowego, o której mowa w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów⁸,

e) 1986 ha lasów podlegająca pod nadzór jednego pracownika,

W ocenie pracownika realizującego zadania dotyczące sprawowanego nadzoru, nie wystąpiła sytuacja, w której podlegała mu zbyt duża powierzchnia nadzorowanych lasów lub posiadał do wykonania inne obowiązki, które utrudniały realizację zadań.

(akta kontroli str. 69-70, 123, 177-230, 257)

1.4. Zadania w zakresie nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa zostały powierzone samodzielnemu stanowisku pracy do spraw lasów niepaństwowych (NL) podległych bezpośrednio Nadleśniczemu. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Nadleśnictwa (§ 19) do zadań pracownika nadzoru należy prowadzenie całokształtu spraw związanych z nadzorem nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa, w szczególności:

- prowadzenie ewidencji lasów nadzorowanych i nieużytków przeznaczonych do zalesień,
- dokonywanie na gruncie oceny udatności upraw,
- ustalenie zapotrzebowania na materiał sadzeniowy,
- udzielanie porad i wskazówek w zakresie zadrzewienia i zalesiania gruntów niestanowiących własności Skarbu Państwa,
- wykonywanie czynności związanych ze sprawowaniem nadzoru i opieki nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa zgodnie z podpisanymi porozumieniami ze starostwami, w tym także wykonywanie czynności kancelaryjnych.

(akta kontroli str. 41-68)

1.5. Szczegółowy zakres obowiązków i odpowiedzialności służbowej specjalisty do spraw lasów niepublicznych określa zakres czynności i porozumienia zawarte ze starostwami w imieniu, których prowadzony był nadzór nad lasami.

W Nadleśnictwie, prowadzeniem spraw związanych z nadzorem, zajmowała się jedna osoba. Zakresem czynności z dnia 24.01.2020 r. prowadzenie zadań powierzono referentowi do spraw lasów niepaństwowych. Poprzednio zadania te prowadziła specjalista do spraw lasów niepaństwowych. Prowadzący nadzór każdorazowo posiadali przypisane zakresy obowiązków, w których wyszczególniono m.in. zadania z ww. zakresu oraz posiadali niezbędne wykształcenie oraz zapewniony został dostęp do podnoszenia kwalifikacji:

- specjalista: Policealne Studium Leśne oraz m.in. 13 kursów i szkoleń z zakresu nadzoru (Wybrane zagadnienia funkcjonowania nadzoru i organizacji leśnej w lasach prywatnych, Zalesianie gruntów rolnych, Prawne i gospodarcze aspekty nadzoru lasów prywatnych, Organizacja i świadczenie usług doradztwa leśnego

⁸ Dz. U. Nr 58, poz. 405, ze zm.

posiadaczom lasów w ramach PROW 2007-2013, Sporządzanie planów zalesienia, Ochrona danych osobowych),
- referent: studia I stopnia oraz studia II stopnia Wydział Leśny, Kierunek Leśnictwo oraz kurs brakarski.

(akta kontroli str. 3-35, 41-68)

1.6. W Nadleśnictwie:

- nie opracowano pisemnych uregulowań w zakresie sprawowania nadzoru w sytuacji konfliktu interesów, związanej ze sprawowanym nadzorem nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa,
- zawierano z pracownikami umowę o zakazie konkurencji i podejmowania dodatkowej działalności zarobkowej. Jako działalność konkurencyjną określono: *działalność każdego podmiotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granicami, zorganizowanej w dowolnej formie prawnej, której zakres obejmuje działalność pokrywającą się z zakresem pracodawcy.*

Ze świadectwa legalności pozyskania drewna 32/NT/2020 (wystawionego przez Nadleśniczego) wynika, że zastępca Nadleśniczego, jako właściciel lasu, w maju 2020 r. pozyskał 104,52 m³ drewna.

(akta kontroli str. 4-11, 36-40, 124-125, 338-340, 354, 359, 492, 513, 657-662)

Nadleśniczy wyjaśnił m.in., że: *w nadleśnictwie 1 pracownik jest właścicielem niewielkiej ilości lasów (kilka ha), a posiadanie tego lasu w żaden sposób nie konkuruje z interesami Nadleśnictwa (drewno w niewielkiej ilości raz na kilka lat jest pozyskiwane na potrzeby własne). W nadleśnictwie pracownicy podpisują klauzule o zakazie konkurencji, ale tylko w odniesieniu do pracy w innych firmach związanych z branżą leśno-drzewną, a nie do posiadania kilku ha własnego lasu.*

(akta kontroli str. 608)

1.7. Nadleśnictwo w związku z realizacją zadań wynikających z porozumień ze starostwami, każdorazowo ujmowało w *Planie finansowo-gospodarczym* koszty i przychody związane z ich realizacją. W latach 2018 i 2019 przychody pokrywały koszty i wynosiły odpowiednio: 74.996,63 zł i 76.452,64 zł, tj. 36,38 zł/ha i 36,96 zł/ha lasów objętych nadzorem. Nadleśnictwo stosownie do zawartych porozumień obciążało starostwa kosztami nadzoru.

Według Nadleśniczego, zaplanowane środki pozwoliły na realizację zaplanowanych zadań z zakresu nadzoru nad lasami niepaństwowymi.

(akta kontroli str. 69, 73-75, 82-121, 127-156, 160)

1.8. Stosownie do art. 19 ust. 2 i 3 ustawy o *lasach* dokumentacja urzędniowa dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa była opracowywana na koszt i zlecenie starostw. Z informacji uzyskanych ze starostw wynika m.in., że sfinansowano ją ze środków własnych powiatu oraz nie wystąpiły sytuacje, w których brak środków finansowych skutkowało niesporządzeniem wymaganej dokumentacji urzędniowej.

(akta kontroli str. 592-602)

1.9. Według stanu na 30.06.2020 r. łączna powierzchnia lasów, podlegająca nadzorowi w ramach zawartych przez Nadleśnictwo porozumień, posiadających:

- *upul* wynosiła – 1.947,80 ha,
- inwentaryzacje wynosiła – 120,72 ha.

Z informacji uzyskanych ze starostw wynika, m.in.:

- a) średni koszt sporządzenia dokumentacji urzędniowej w przeliczeniu na 1 ha lasu (koszt sporządzenia dokumentacji/powierzchnia lasu objęta dokumentacją):
 - Starostwo w Zielonej Górze – 72 zł/ha (*upul*),
 - Starostwo w Świebodzinie – 101,64 zł/ha (inwentaryzacje) oraz 41,55 zł/ha (*upul*),

- Starostwo w Nowym Tomysłu – 50 zł/ha (*upul*),
 - Starostwo w Wolsztynie – 58,16 zł (*upul*),
- b) procent lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa objęty wymaganą dokumentacją urzędniową:
- Starostwo w Zielonej Górze – 100%,
 - Starostwo w Świebodzinie – 100%,
 - Starostwo w Nowym Tomysłu – 100%,
 - Starostwo w Wolsztynie – 100%,
- c) zlecono wykonanie dokumentacji urzędniowej dla lasów będących własnością:
- Starostwo w Zielonej Górze – osoby fizyczne, wspólnoty gruntowe, niektóre osoby prawne (główne gminy),
 - Starostwo w Świebodzinie – osoby fizyczne, wspólnoty gruntowe, gminy, parafie,
 - Starostwo w Nowym Tomysłu – osoby fizyczne, wspólnoty gruntowe,
 - Starostwo w Wolsztynie – osoby fizyczne, wspólnoty gruntowe.
- W *upul* w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasów właścicieli skierowano do obowiązków wynikających z aktów prawnych oraz do planów ochrony sporządzanych dla Nadleśnictwa (*zakłada się, że ochrona przeciwpożarowa omawianych lasów prowadzona będzie zgodnie z planem tej ochrony sporządzonym dla Nadleśnictwa Babimost*).

(akta kontroli str. 69, 592-602, 633)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Nadleśnictwo było prawidłowo przygotowane organizacyjnie i kadrowo do wykonywania obowiązków, powierzonych przez starostów, w zakresie nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa. Opisana w regulaminie organizacyjnym struktura zapewniała prawidłową realizację nadzoru nad lasami. Nadleśnictwo terminowo i w prawidłowych wysokościach (zgodnie z zawartymi porozumieniami) obciążało starostwa kosztami nadzoru. Otrzymywane, w ramach porozumień z czterema starostami, środki finansowe były wystarczające do realizacji zaplanowanych zadań.

OBSZAR

2. Wykonywanie zadań związanych z gospodarką leśną

Opis stanu
faktycznego

2.1. Stosownie do zawartych porozumień ze Starostą: Nowotomyskim, Świebodzińskim, Wolsztyńskim, Zielonogórskim, kompetencje dotyczące wydawania decyzji w zakresie lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa zostały zastrzeżone dla poszczególnych starostów. W związku z powyższym Nadleśniczy nie wydawał decyzji administracyjnych.

W porozumieniach nie zostały określone obowiązki Nadleśnictwa wynikające z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)⁹.

(akta kontroli str. 69, 122, 127-156)

2.2. Stosownie do art. 9 ust. 2 ustawy o lasach oraz zawartymi ze starostwami porozumieniami, zadania związane z egzekwowaniem wykonywania przez właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa zapewnienia powszechnej ochrony lasów należały do Starostów. Nadleśnictwo ramach nadzoru nad kształtowaniem równowagi w ekosystemach leśnych, podnoszenia naturalnej

⁹ Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1.

odporności drzewostanów wskazywało właścicielom na konieczność wykonywania zabiegów ochronnych oraz pielęgnacyjnych, dbanie o dobry stan sanitarny lasów. Nadleśnictwo wskazywało również na możliwość skorzystania z dofinansowania w ramach podziałania 8.5 *Wsparcie na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska* objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

Właściciele lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa nie podejmowali działań związanych z retencjonowaniem wód w lasach.

Sporządzający *upul* oceniał stan sanitarny, jako dość dobry.

(akta kontroli str. 126-156, 251, 632, 649)

2.3. W okresie objętym kontrolą, w Nadleśnictwie nie stwierdzano przypadków, w których właściciel lasu niestanowiącego własności Skarbu Państwa nie wykonywał obowiązków określonych w art. 13 ust. 1 pkt 1, pkt 3, pkt 4, pkt 5 ustawy *o lasach* albo nie wykonywał zadań zawartych w uproszczonym planie urządzenia lasu lub decyzji wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasów (art. 19 ust. 3 ustawy *o lasach*).

(akta kontroli str. 127-156, 163, 231, 649)

2.4. Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa na terenie Nadleśnictwa prowadzony był w stosunku do wszystkich działek oraz właścicieli w okresie dłuższym niż jeden rok. Według stanu na 31.12.2019 r. aktywny nadzór w ciągu roku sprawowany był do ok. 1.300 ha (z ogółu 2.068,52 ha) lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa oraz 690 działek leśnych (z ogółu 1439).

(akta kontroli str. 69, 163-165, 231, 607)

W wyniku działań pracowników Nadleśnictwa ustalono, że na działce leśnej o powierzchni 0,45 ha, właściciel pomimo wycinki lasu w kwietniu 2014 r. nie dopełnił (do 21.11.2019 r.) obowiązku ponownego wprowadzania roślinności leśnej (upraw leśnych) w okresie do 5 lat od usunięcia drzewostanu (art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy *o lasach*). Nadleśnictwo skierowało stosowne wezwanie do właściciela oraz przesłało informację do wiadomości starostwa. Dokonana przez pracowników Nadleśnictwa lustracja terenowa w dniu 12.05.2020 r. wykazała dokonanie odnowienia powierzchni zrębowych przez właściciela.

(akta kontroli str. 158-159)

2.5. Każdorazowo, w przypadkach wystąpienia organizmów szkodliwych właściciel lasu był informowany o rodzaju i terminie zabiegu do wykonania.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost miały miejsce gradacje owadów m.in. Barczatki sosnowki czy Brudnicy mniszki. Podjęto kroki o wykonaniu lotniczego oprysku zwalczającego szkodniki. Z uwagi na rozdrobnienie gruntów leśnych własności prywatnej oraz przeplatanie się ich z gruntami zarządzanymi przez Lasy Państwowe, zostały one włączone w zasięg tych oprysków bez ponoszenia kosztów przez właścicieli (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy *o lasach*).

(akta kontroli str. 164-165, 175-176)

2.6. W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo nie wydawało decyzji, o których mowa w art. 14 ust. 5 ustawy *o lasach*, tj. w sprawie przyznania środków na pokrycie kosztów zalesienia gruntów, gdyż nie wpływały wnioski właścicieli gruntów w sprawie dofinansowania.

(akta kontroli str. 251)

2.7. Drewno pozyskane w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, stosownie do zawartych porozumień, było cechowane przez Nadleśniczego, który wystawiał właścicielowi lasu dokument stwierdzający legalność pozyskania drewna (art. 14a ust. 1, ust. 3 ustawy *o lasach*). Dokumentacja związana z pozyskaniem

drewna była prowadzona w formie papierowej, a świadectwa legalności¹⁰ pochodzenia drewna nie były objęte ewidencją ścisłego zarachowania (nie przewidywały tego porozumienia). Ogółem wydano następującą liczbę świadectw legalności pozyskania drewna:

- w 2018 r. – 254 sztuk,
- w 2019 r. – 260 sztuk,
- w 2020 r. (do 30.06) – 129 sztuk.

Pozyskanie drewna (grubizna) z lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa wynosiło: 6.266 m³ (2018 r.), 7.805,18 m³ (2019 r.) oraz 2.667,94 m³ (30.06.2020 r.)
(akta kontroli str. 69, 127-156, 251-252, 257, 268)

Nadleśniczy wyjaśnił m.in., że: *nie ma wymogu prawnego traktowania świadectw legalności jako druków ścisłego zarachowania, dodatkowo nie jest to wymagane przez Starostwa.*

(akta kontroli str. 608)

2.8. Według dokumentacji będącej w posiadaniu Nadleśnictwa, drewno w nadzorowanych lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa było pozyskiwane zgodnie z uproszczonymi planami lasu lub decyzją wydaną na podstawie inwentaryzacji stanu lasów (art. 19 ust. 3 ustawy *o lasach*). W wyniku analizy świadectw legalności pochodzenia drewna za 2019 r. ustalono, że Nadleśniczy nie legalizował drewna pochodzącego z lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, dla których nie było aktualnej dokumentacji urzędzeniowej lub decyzji wydanych na podstawie inwentaryzacji stanu lasów. Do Nadleśnictwa nie wpływały wnioski dotyczące przypadków losowych, o których mowa w art. 23 ust. 4 ustawy *o lasach*.

(akta kontroli str. 231)

2.9. W zawartych porozumieniach z czterema starostami nie zostały powierzone do realizacji przez Nadleśniczego zadania z zakresu administracji rządowej (w szczególności zadań, o których mowa w art. 12 ust. 2 pkt 2, art. 13 ust. 3 pkt 2, art. 16 ust. 1a, art. 22 ust. 2 i art. 38a ust. 2 ustawy *o lasach*).

(akta kontroli str. 251)

2.10. W porozumieniach ze starostwami nie zostały powierzone Nadleśnictwu zadania w zakresie nadzoru nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej¹¹.

(akta kontroli str. 127-156, 251)

Nadleśnictwo:

- zachęcało właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa do inicjowania naturalnego odnowienia tam, gdzie było to możliwe,
- poinformowało właściciela działki, na której stwierdzono gniazdo należące do ptaków drapieżnych o tymczasowym powstrzymaniu się od prac w zakresie gospodarki leśnej w obrębie działki.

(akta kontroli str. 243)

2.11. W Nadleśnictwie nie opracowano pisemnych procedur dotyczących udzielania doradztwa właścicielom lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa. Stosownie do art. 35 ust. 2 ustawy *o lasach* każdorazowo, gdy właściciel lasu zwracał się o pomoc, Nadleśnictwo udzielało doradztwa w zakresie zalesienia

¹⁰ Były wypełniane na zmodyfikowanym druku, innym niż określonym we wzorze zawartym w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 lutego 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna, wzorów urządzeń do cechowania i zasad ich stosowania oraz wzoru dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna - Dz. U. Nr 36, poz. 201, ze zm.

¹¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2408.

i gospodarki leśnej opierając się na wiedzy pracowników oraz kierując się zalecaniami zawartymi w *Instrukcjach urzędu lasu* lub *Zasadach hodowli lasu*.

Do Nadleśnictwa nie wpływały wnioski, o których mowa w art. 35 ust. 5 ustawy o lasach, dotyczące sporządzania planu zalesienia lub potwierdzenie wykonania zalesienia zgodnie z ww. planem.

W dniu rozpoczęcia kontroli NIK, na stronie internetowej nadleśnictwa (babimost.zielonagora.lasy.gov.pl) nie było zamieszczonych informacji o porozumieniach zawartych z czterema starostami¹².

Nadleśniczy wyjaśnił m.in., że: nie informowano na stronie internetowej o prowadzonym nadzorze z uwagi na to, że był on prowadzony od kilkadziesiąt lat i wiedza o tym wśród okolicznych właścicieli była powszechna.

(akta kontroli str. 160-163, 175, 231, 253-256, 608, 637)

2.12. W okresie objętym kontrolą, nie stwierdzano podejrzenia popełnienia wykroczenia lub przestępstwa w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, w związku z czym Nadleśnictwo nie dokonywało zgłoszeń do właściwych organów.

(akta kontroli str. 69, 175, 231)

2.13. Stosownie do obowiązków sprawozdawczych nałożonych porozumieniami, Nadleśnictwo sporządzało i przekazywało za lata 2018, 2019 Starostwom *Sprawozdanie o lasach prywatnych (osób fizycznych i prawnych)*.

W dziale 2 ww. sprawozdań (w części dotyczącej hodowli lasu) brak było części danych z uwagi na to, że Nadleśnictwo nie posiadało o nich wiedzy, gdyż właściciele lasów nie byli zobowiązani do raportowania (sprawozdawania) zrealizowanych zadań (np. pielęgnacje, zabiegi przeprowadzane w młodych drzewostanach).

(akta kontroli str. 127-156, 166, 177-230, 592-602)

Nadleśnictwo przekazywało corocznie, do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze informacje dotyczące *zadań Starosty objętych obowiązującymi w 2019 r. Porozumieniami powierzającymi Nadleśniczemu PGL LP prowadzenie spraw nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa kierowanej* wykazując m.in. realizowane w oparciu o porozumienia zadania.

(akta kontroli str. 170-174)

2.14. W obowiązujących porozumieniach, starostowie zastrzegali sobie prawo do kontrolowania powierzonych spraw.

W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo było kontrolowane (5.12.2019 r.) przez kierownika Wydziału Leśnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Nowym Tomyślu. W wyniku kontroli dostrzeżono nieprawidłowości wymagające usunięcia, a dotyczące:

- zakresu czynności pracownika Nadleśnictwa zajmującego się nadzorem nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa,
- upoważnienia do przetwarzania danych osobowych,
- szkolenia w zakresie przetwarzania danych osobowych.

Pismem z dnia 03.02.2020 r. Nadleśnictwo poinformowało o usunięciu nieprawidłowości.

Regionalna Dyrekcja Lasów w Zielonej Górze nie prowadziła kontroli w zakresie realizacji umów ze starostwami.

(akta kontroli str. 127-156, 232-242, 243, 592-602)

W zakresie współpracy z innymi podmiotami ustalono, że pracownik Nadleśnictwa był obecny przy prowadzeniu (22.08.2018 r.) przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Świebodzinie czynności kontrolno-rozpoznawczych

¹² Również starostwa nie zamieściły informacji o zawartych porozumieniach.

w zakresie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (o powierzchni 4,87 ha) będących własnością osoby fizycznej i graniczących z dużym kompleksem Lasów Państwowych.

(akta kontroli str. 232-250)

2.15. W zakresie realizacji zadań związanych ze sprawowanym nadzorem nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa, w Nadleśnictwie wskazywano, m.in. na:

- bardzo duże rozdrobnienie działek leśnych,
- trudności związane z ustalaniem stanu prawnego działek leśnych,
- małe zainteresowanie niektórych właścicieli swoimi niewielkimi lasami (głównie tych mieszkających poza granicami Polski lub w innych częściach kraju),
- niechęć właścicieli lasów prywatnych do wykonywania prac z hodowli i ochrony lasu (nie przynoszą dochodu, generują koszty),
- bardzo duży nakład pracy związany z cechowaniem niewielkich mas drewna pozyskanego na cele opałowe (surowiec małowymiarowy),
- kilku arowe działki (w ewidencji gruntów oznaczone jako las) nie powinny podlegać pod nadzór,
- brak opracowanego systemu elektronicznego w zakresie świadectw legalności pochodzenia drewna.

(akta kontroli str. 157, 607-608)

2.16. Analiza 25 zapisów *uproszczonego planu urzędzenia lasu*¹³ (obręb 1) Gminy Babimost:

a) (m. Kolesin) wykazała, że przy numerach 2 (z 10) leśnych działek położonych w sąsiedztwie Jeziora Wojnowskiego były zamieszczone adnotacje dotyczące wskazań gospodarczych (planowane): „prowadzić gospodarkę związaną z wypoczynkiem i rekreacją”. W opisie taksacyjnym lasu zawarto dla obydwu działek, m.in. opis „utwardzone ścieżki spacerowe i infrastruktura związana z rekreacją i wypoczynkiem”. Działki posiadały łączną powierzchnię 1,02 ha,

b) (m. Stare Kramsko) wykazała, że przy numerach 11 (z 15) leśnych działek położonych w sąsiedztwie jeziora Wojnowskiego były zamieszczane adnotacje „uregulować stan formalno-prawny kategorii gruntu” – (lp. 28, lp. 38, lp. 39) lub „uregulować stan prawny zabudowy letniskowej” – (lp. 30, lp. 31, lp. 32, lp. 33, lp. 36, lp. 37, lp. 40), gdyż przedmiotowe nieruchomości były wylesione lub zabudowane zabudową letniskową. Działki posiadały łączną powierzchnię ok. 0,50 ha (od 0,03 ha do 0,06 ha). Podobne adnotacje zawierały poprzednio obowiązujące dokumentacje: *Uproszczony plan urzędzenia lasu na okres 01.01.1995 r. do 31.12.2004 r.* oraz *Inwentaryzacja stanu lasu na okres 01.01.2005 r. do 31.12.2014 r.*

(akta kontroli str. 610-626, 630-631, 634-636, 641-645)

Z informacji uzyskanej z Urzędu Miejskiego w Babimostce wynika, m.in.:

- Gmina Babimost poinformowała, że napotyka przy zagospodarowywaniu gruntów leśnych na cele rekreacyjne lub mieszkalne następujące problemy: konieczność uzyskiwania zgody na wylesienie gruntów oraz wyznaczoną strefę ochronną ujęcia wody dla Zielonej Góry wokół jeziora Wojnowskiego, która wynosi 30 m od linii brzegowej dla zabudowy rekreacyjnej i 100 m od linii brzegowej dla zabudowy mieszkaniowej,
- dla działek (z punktu 2.16.b niniejszego wystąpienia) nie obowiązuje plan zagospodarowania przestrzennego oraz nie wydawano dla nich decyzji dotyczącej warunków zabudowy,
- właściciele działek są podatnikami podatku leśnego, a wymiar podatku leśnego od poszczególnych działek nie przekracza 8,50 zł. Właściciele działek nie opłacają

¹³ Zatwierdzonego przez Starostę Zielonogórskiego decyzją z 21.04.2017 r.

podatku od posiadanych nieruchomości, gdyż stosownie do art. 6 ust. 3a ustawy z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym¹⁴ nie wszczyna się postępowania, a postępowanie wszczęte umarza, jeżeli wysokość zobowiązania podatkowego na dany rok podatkowy nie przekraczałoby, określonych na dzień 1 stycznia roku podatkowego, najniższych kosztów doręczenia w obrocie krajowym przesyłki poleconej za potwierdzeniem odbioru.

Z uchwały Nr IX/85/19 Rady Miejskiej w Babimostie z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie określenia stawek podatku od nieruchomości i zwolnień od podatku od nieruchomości wynikają następujące roczne (2020 r.) stawki podatku od nieruchomości, m.in.:

- gruntów pozostałych – 0,49 zł od 1 m² powierzchni,
- budynków letniskowych – 8,04 zł od 1 m² powierzchni użytkowej.

(akta kontroli str.639-640, 652, 655-656)

Z notatki sporządzonej przez komisję (składającą się z pracownika Nadleśnictwa, Kierownika Wydziału Ochrony Środowiska w Starostwie Powiatowym w Zielonej Górze, pracownika sprawującego nadzór w imieniu Starosty Zielonogórskiego) z udziałem właściciela jednej z działek położonych w Starym Kramsku wynika m.in., że:

- stwierdzono na działce przyłącza kanalizacyjne, energetyczne,
- nie dokonano wyłączenia terenu z produkcji leśnej,
- pouczonego właściciela o konieczności uregulowania stanu prawnego samowoli budowlanej.

Zabudowa letniskowa na działkach o powierzchni 400 m² wynosiła ok. 30 m².

(akta kontroli str. 627-629, 634-636, 641-642, 652)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Świadczenia legalności pozyskania drewna, o których mowa w art. 14a ust. 3 ustawy o lasach, wystawiane w 2019 r. przez Nadleśnictwo:

- posiadały takie same numery: 31, 135, 177, dwukrotnie,
- od nr 1 do nr 257 nie posiadały skonkretyzowanej podstawy tj. uproszczony plan urządzenia lasu albo zadania z zakresu gospodarki leśnej określonych w decyzji,
- od nr 1 do nr 257 nie zawierały one oznaczenia „kopia”,
- nr 55 (drewno sosna, 117,56 m³) i nr 56 (drewno sosna, 100,60 m³) zostały wystawione (w dniu 27.02.2019 r.) dla osoby niebędącej właścicielem nieruchomości. Ustalono, że świadectwa wystawiono dla zgłaszającej się osoby fizycznej, która nie posiadała dokumentacji w zakresie nabycia spadku po zmarłym właścicielu,
- 7 z 12 świadectw legalności pozyskania drewna, tj. nr 55, nr 56, nr 57, nr 69, nr 72, nr 175, nr 192 dotyczące Powiatu Wolsztyńskiego zostały podpisane i opatrzone pieczęcią „Zastępca Nadleśniczego, Nadleśnictwo Babimost...” w sytuacji, gdy osobą upoważnioną, w myśl upoważnienia na 108/2018 z dnia 17.10.2018 r. (wydanego przez Starostę Wolsztyńskiego), był Nadleśniczy Nadleśnictwa Babimost.

(akta kontroli str. 69, 148, 252, 260-263, 269-591, 598, 603, 653)

Nadleśniczy wyjaśnił m.in., że:

- błąd w numeracji wystąpił na skutek ręcznego wystawiania i numerowania świadectw, co spowodowało zdublowanie się 3 numerów świadectw,
- podstawa pozyskania drewna zostaje określona na zawiadomieniu,
- w Nadleśnictwie przyjęto, że oryginał świadectwa otrzymuje właściciel, a kopia pozostaje w Nadleśnictwie,

¹⁴ Dz. z 2019 r., poz. 888.

- osoba fizyczna widniejąca na świadectwie legalności nie posiadała dokumentacji w sprawie nabycia spadku, ale podpisała oświadczenie, że jest jedynym spadkobiercą i jest świadoma konsekwencji prawnych, a las wymagał pilnej interwencji z uwagi na stan sanitarny. W przedmiotowej sprawie nie było później żadnych roszczeń osób trzecich,
- zastępca nadleśniczego posiada upoważnienie wystawione przez Nadleśniczego do zastępowania w przypadku jego nieobecności. Starostwa nie wniosły uwag do przypadków bardzo sporadycznego i wyjątkowego podpisywania świadectw.
(akta kontroli str. 608-609)

2. W zawieranych ze starostami porozumieniach (Starosta Wolsztyński, Starosta Nowotomyski, Starosta Świebodziński, Starosta Zielonogórski) zawarte zostały zapisy o zadaniach Nadleśnictwa dotyczących obowiązków sprawozdawczych, tj. sporządzania rocznych L-03 *Sprawozdanie o lasach prywatnych (osób fizycznych i prawnych)*.

- a) Według rocznych sprawozdań L-03 masa pozyskanego drewna (7.805,18 m³) w 2019 r. różni się od masy pozyskanego drewna (7.489,88 m³) według świadectw legalności pozyskania drewna o 315,30 m³.
- b) Sprawozdania L-03 za 2018 r. oraz 2019 r. zostały wysłane przez Nadleśnictwo do Starostwa w Wolsztynie odpowiednio: 1.02.2019 r. oraz 31.01.2020 r., natomiast z zawartego porozumienia ze Starostą Wolsztyńskim (z dnia 17.10.2018 r.) wynika, że sprawozdania winny być składane w terminie do 20 stycznia.

(akta kontroli str. 69, 127-156, 214-230, 252, 269-591, 597-598, 604, 653-654)

Nadleśniczy wyjaśnił m.in., że:

- różnica wynika z błędnego, ręcznego matematycznego podsumowania pozyskanego drewna,
- do Starostwa w Wolsztynie sprawozdania L-03 były wysyłane w terminach tak jak do innych Starostw. Wynikało to z konieczności dokładnego policzenia wszystkich danych wymaganych w sprawozdaniu L-03. Starostwo nie wniosło uwag do kilkudniowego przesunięcia terminu.

(akta kontroli str. 609)

3. W *Informacji dotyczącej zadań Starosty objętych obowiązującymi w 2019 r. Porozumieniami powierzającymi Nadleśniczemu PGL LP prowadzenie spraw nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa kierowanej do RDLP w Zielonej (w związku z pismem Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych ZG.750.3.2020 z 10.03.2020 r.)* zawarto rozbieżne dane w zakresie nadzorowanej przez Nadleśnictwo Babimost powierzchni lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa w Powiecie Świebodzińskim W ww. *Informacji* wskazano powierzchnię nadzorowanych lasów 716,25 ha, natomiast w sprawozdaniu L-03 kierowanym do Starosty Świebodzińskiego za 2019 r. wyspecyfikowano 721,42 ha.

(akta kontroli str. 69, 141, 167-168, 174, 189-201, 601-602, 654)

Nadleśniczy wyjaśnił m.in., że: *różnica wynikała z nie wykazania ok. 5 ha lasu, które miały podlegać zamianie. Ponieważ transakcja zamiany w ostatniej chwili nie doszła do skutku, pracownik nadzorujący lasy prywatne w dobrej wierze zmniejszył powierzchnię w sprawozdaniu do RDLP.*

(akta kontroli str. 609)

OCENA CZĄSTKOWA

Nadleśnictwo podejmowało działania nadzorcze zapewniające w zdecydowanej większości prowadzenie przez właścicieli trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. łączna powierzchnia lasów nieposiadających opracowanego przez starostwa uproszczonego planu urządzenia lasu wynosiła 120,72 ha. Błędy przy sporządzaniu sprawozdań oraz przy

wystawianiu świadectw legalności pochodzenia drewna nie miały istotnego wpływu na prawidłowość prowadzonego przez Nadleśnictwo nadzoru.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Prawidłowe wystawianie świadectw legalności pozyskania drewna.
2. Terminowe przekazywanie rocznych sprawozdań o lasach prywatnych.
3. Sporządzanie sprawozdawczości zawierające dane zgodne z prowadzoną ewidencją i ze stanem faktycznym w zakresie powierzonych w nadzór lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 28 sierpnia 2020 r.

Kontrolerzy
Rajmund Aszkowski
doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis

Marzena Mielcarek
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis